

STÜDYO BİÇİMİ

Çeviren :

Terence St John MARNER

Ass. Ergun TUNÇKAN

Birçok film tamamen ve kısmen stüdyo dışında çekilmesine karşın, hala stüdyoda çekilen filmler de vardır. Designcı için stüdyonun olumlu tarafları vardır. Stüdyodaki araç, gereçler ve personel genç bir designcı için yardımcı faktörlerdir. Peter Mullins, «Ben stüdyoda çalışmayı tercih ederim» der. Stüdyo da birçok uzmanla dolu üniteler vardır ve bu uzmanlarla iletişim kurmak zorunludur. Stüdyo dışında çalışırken bir sorun çıktığında, genellikle biçimci, (designcı) için bir tek yardım kaynağı vardır. O da inşaat müdürüdür. Bu müdür, büyük bir yardım kaynağı olabilir ama stüdyodaki olanaklar bulunmadığı için designcı tam istediği gibi çalışamaz.

Stüdyo da biçimci (designcı), stüdyonun çıplak duvarlarıyla başlar işe. Stüdyo dışında gerçek bir çekim alanı seçip, şeklini değiştirmek zorundadır. Burada yönetmenin ve senaristin fikrini de almak gerekir. Stüdyoda bir dekor hazırlamak aslında çok zor bir iş değildir. Designcı Stüdyoda serbesttir. Ve bazen çok basit setler kurabilir. Bu özgürlük stüdyo dışında bulunmaz. Bu özgürlük fantazi veya hareket dolu filmler için yararlıdır.

James Bond filmlerinde birçok görüntü hilesi vardır. Bunlar stüdyoda yapılmıştır. Bir filmdeki asansör bölümü stüdyoda çekilmiştir. İlk çekim Las Vegas'ta gerçek bir asansör altında yapılmıştır. Son bölümde Bond bir gökdelen çatısından sarkıyordu. Filmde bu sahne gerçek gibi gözüküyordu. Eğer oyuncunun hayatını tehlikeye sokarak stüdyo dışında çekilmiş olsaydı, bu sahne bu denli gerçek gözükmebilirirdi. Diğer bir örnek; bir asansördeki kavga sahnesidir. Eski bir asansör bulmak zor değildir, ama biraz düşündüğünüzde böyle bir çekim yapmak olanaksızdır. İki kavga eden adam, kamera ve çekim ekibi giremez asansöre. Bu nedenle stüdyoda yapay bir asansör kuruldu. Aşağı ve yukarı hareketler tam kontrol altında idi. Asansörün her iki tarafında kamera için bir platform vardı. Böylece kamera asansörde hareket edebilirdi. Bu tür çekimlerde herşeyin kontrol altında bulunması şarttır.

Stüdyo Yöntemi :

Senaryodan başlayıp, set kurulmasına dek ve setin bütün hazırlıklarında biçimcinin (designcinin) izlediği çalışma yöntemi filmin üslubuna ve yönetmenin isteklerine bağlıdır. Eskizler, Storyboard'lar çok ayrıntılı dekor parçaları çizimi ve maketler gibi iş sırasına göre hareket edebilir veya bunların hiçbirini yapmadan doğrudan dekor kurabilir designci. Jonathan Barry çok güzel storyboard'lar yapar. Ama «Mekanik Portakal» filmi için hiçbir ön çalışma yapmadı. Syd Cain, Hitchcock ile birlikte çalışırken aynı durumda idi.

«Hitchcock ile birlikte «Frenzy» filminde çalıştığımızda eski görüntü yönetmeni olan Hitchcock hiçbir eskiz ve resim istemedi. Çünkü herşey kafasındaydı. Ben O'na kamera açılarını gösteren planlar verirdim. Kendisi ya hemen kabul eder, yada ufak-ufak değişiklikler önerirdi. Hiç maket yapma zorunda değildim. Ne istediğini gayet iyi bilirdi. Hitchcock belli bir set için sadece iki duvar gerektiğini söylerse, çok yi tahmin edebilirdim ki, çekim sırasında başka birşey istemiyecekti. Yönetmenlerin çoğu iki duvar istedikten sonra film çekerken ani bir kararla üçüncü veya dördüncü bir duvar isteyebilir. Bu durumlarda bir veya iki kısa çekimler için büyük bir telaşla ek duvarlar hazırlanır. Eğer Hitchcock iki duvar istiyorum derse, iş orada biter.»

Dekorların Çok Yönlü Kullanımı :

Bir film için hazırlanan dekor veya parçaları, başka filmler için kullanılırsa daha iktisadi olur. Bazı stüdyolar dekor depolarını kaldırmaktadırlar. Bu tür depolar çok pahalı olduğundan, bu şirketler yeni dekor yapımını tercih etmektedirler. Ama hemen hemen her zaman aynı tür film yapan şirketler, örneğin İngiliz Şirketi Hammer, set ve set bölümlerini birçok filmde kullanmaktadırlar.

Yıllardır Hammer Şirketi Scott Mac Gregor tarafından design edilmiş ve pahalı olmayan korku filmleri dekoru yapmaktadır. Bu şirketin kurduğu dekorlardan birini örnek olarak inceleyelim:

Drakula serisinden bir film için dev bir kilise dekoru hazırlanmıştır. Bu set, dekor bölümünün yıllık bütçesinden büyük bir pay aldı. İlk film bittikten sonra bu dekor değiştirilerek Vampir Sevenler, Frankeştayn'ın Dehşeti ve Drakula'nın Yarası isimli filmlerde kullanılmıştır.

Vampir Sevenler filmi için Kilise dekorunda küçük değişiklikler yapılmıştır. Büyük gotik pencereler kaldırılarak sadece pencere derinliği bırakılmıştır. Diğer mimari ayrıntılar hiç değiştirilmemiştir. Sadece kilisenin bir bölümüne balkon konulmuştur. Dekordaki bir sütun ve geri plandaki küçük pencereler olduğu gibi bırakılmıştır. Yalnız küçük pencerelerin camları çıkartılarak kapı haline sokulmuştur. Diğer değişiklikler aksesuar ve ışıktır. Bu filmde Kilise dekoru terkedilmiş bir hava yaratmakta olup normal amaçla kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Bir duvar üzerine çok sulandırılmış alçı yukarıdan-aşağı dökülmekte ve bunun üzerine atılan kum ve toprak ile duvara eski bir hava verilmektedir.

Dekoron aynı bölümü Frankeştaynın Dehşeti filmi için kullanılmak üzere temizlenmiştir. Önceki filmde kurulan balkonun yerine merdiven yapılmıştır. Kapı yeri ve kemer şekilleri değiştirilmiştir. Ne kadar değişiklik yapılsada üç filmde kullanılan dekor, aynı dekordur. En önemli değişiklikler aksesuarlarda yapılmıştır. Son filmdeki dekordan anlaşıldığı gibi bu bina insanlar tarafından kullanılmakta olup ışık düzeni önceki filmlerdeki esrarengiz içeriğe uygundur.

Gerçekçilik ve Fantazi :

Stüdyoda kurulmuş bir dekor yalnız senaryoya göre hazırlanmaz. Designcının yaratıcılığını unutmamak gerekir. Bu yüzden designcılar aynı senaryo için çok değişik dekorlar hazırlayabilirler. Stüdyonun dört duvarı içinde çalışırken, bir designcı oldukça tiyatroya dönük bir biçimde çalışabilir. Başka bir designcı ise gerçek hayatı, gerçekçi bir şekilde yansıtabilir.

«Ben biraz tiyatroya dönük çalışırım» diyor ve devam ediyor Ken Adam,» Bu mesleği öğrendikten sonra gerçeğin kopyasını yapmak pek zor değildir. Bence sinema designni bu değildir. Seyirciler designcının hayal gücünün katkısı ile hazırlanmış bir dekoru daha fazla sevebilirler. Örneğin James Bond dizisinden «Goldfinger» filminde bir bölüm Fort Knox'ta geçiyor (1). Doğal olarak Fort Knox'ta film çevirmek olanaksızdır. Eminim ki Fort Knox'un görüntü bakımından hiçbir özelliği yoktur. Sanırım orada, yalnız yeraltı koridorları ve odaları ilginçtir. Ama biz demir parmaklıklar arkasında on metre yükseklikte dizilmiş altın külçeler istedik. Aslında altın külçeler üstüste konulduğunda bir metre yükseklik elde edilmiştir. Ancak bizim yaptığımız dekor Fort Knox'ın havası, yani tonlarca altın imajını çok iyi yansıttı. Birçok seyirci bize mektup yazarak Fort Knox'ta film çekmek için nasıl izin alındığını sordular. Seyirciler bizim yapay dekoru benimsemiş oldular.»

«Dr. Strangelove filmi çekilirken Amerikalı yetkililerden yardım alamadık. Ama filmi amerikan nükleer savaş merkezinde gerçekten çekse idik, istediğimiz hafif komedi havası yaratılamazdı. Stüdyoda öyle bir nükleer savaş merkezi kurduk ki, sanki büyük yuvarlak masa etrafında oturan generaller poker oynuyorlardı. Bu tür senaryoyu gerçekleştirebilmek, yalnız stüdyoda yaratılmış gerçekçiliğin türü olabilir.»

Diğer taraftan Michael Stringer, Stüdyoda gerçek bir yeri tamamen yansıtmak için çok incelemeler yapıp, stüdyoda çok uğraşmak zorunda kalmıştır.

«Fransa'ya gidip köyleri, vitrinleri ve birçok ayrıntıların fotoğraflarını çekmek zorunda kaldık. Resim çizdik, ölçümler yaptık ve birçok şey, örneğin levhalar ve genel aksesuarları toplayıp in-

(1) Fort Knox A.B.D.'de devletin altın deposuna verilen isimdir.

giltire'ye getirdik. Bazı aksesuarlar daha ucuz olarak İngiltere'de yapılabilirdi. Aynı dekor değiştirildikten sonra, başka bir film için bir İskoç köyü haline getirildi. İkinci filmin dekor masrafları hayli düşmüştü. Bu tür bir dekoru gerçekleştirmek için desİgnacı, gerçek yerin havasını tamamen anladıktan sonra Stüdyoda aynı havayı tekrar yaratmak zorundadır. Her film-desİgnacı bu yeteneği sahip olmalıdır. Zira film design mesleği oldukça aranan bir yetenek ister»

«Yüzlerce Marsilya kiremiti gerekiyorsa Fransadan bir tek örnek getirip, diğerlerini stüdyo atelyelerinde yapmak mümkündür. Fransız türü taşlı yol yapmak istenirse, Fransa'dan getirilecek bir taş yeterli olup diğer taşlar betondan yapılabilir. Bu Fransız köy dekoru bir yamaçda olmalıydı. Bize gereken bu tepeyi, Hollywood' ta topraktan gerçek bir tepe yapanlardı, biz giderek inen bir iskele kurarak, film çekerken birkaç gerçek bina içindeki odaları kullandık. Bir tren sahnesinin çekiminde arka fonda Kartondan yapılmış bir tren çektik. Bu uzaktan gerçek görüntü vermişti. Daha sonra ise Paris garına giren gerçek bir tren çekerek, kurgu yaptık. Bazen stüdyoda büyük bir dekor kurmak, dışçekime tam bir ekiple, kısa bir çekim yapmaktan daha ucuzdur.»

«James Bond dizisinden bir filmde stüdyo çalışması yoktu. Yönetmen ve yapımcı gerçek dekorlar kullanmak istedi. Sonra stüdyoda bazı dış görüntülerin çekilmesi daha uygundu. James Bond dizisinde öyle görüntüler gerekirkı bazen gerçek hayatta bunları bulmak zordur.

Fantazi Design :

Stüdyoda bütün faktörler kontrol altında tutulduğundan uzay dekorları için çok uygundur. Çoğu kez uzay filmlerinin içeriğinin önemi az olup dekorların önemi büyüktür. Kullanılan malzemelerin çok temiz bir biçimde olması esastır. Yoksa korku filmlerinde kullanılan eski dekorlar gibi değil.

Korku filmleri ve geleceğe dönük uzak filmleri arasındaki biçim (design) farkı kullanılan malzemelere bağlıdır. Korku filmlerinde, tonlarca alçı ve toprak kullanıp çok zengin bir hava yaratma olanağı vardır. Gelecekle ilgili filmlerde ise çok itinalı çalışmak gerekir. Örneğin, sunta boyanarak, çelik havası verilemez. Çelik havası verebilmek için kullanılan tahtaya verilecek işgücü ve za-

man büyük boyutlarda olabilir. Korku filmlerinde kaba işçilik kabul edilebilir ama uzay filmlerinde asla.

Scott MacGregor, «Ay 02» filmi hakkında şunları söylüyor. «Dünyada bir resepsiyon alanını betondan yapmak doğaldır. Ama Ay'da böyle bir yer daha hafif malzemelerden yapılmalıdır. Hafif ve yarı saydam ve aliminyumdan yapılan bir dekorda mobilya olarak rakiskandinav tip kullanılabilir. Aslında uzay dekorlarında bilinen şeylerin kullanılması tehlikelidir. Taban için ilginç birşey yaptık. Önce gerdirilmiş çuval koyduk. Üzerine iki kat kalın kağıt konularak ve beyaz boya ile boyanarak vernik sürdük. Bu taban on çekim gününde bozulmadı. Giysiler için gümüş rengi kullandık. Uzay çekimlerinde oyuncularını ayırabilmek için değişik renkler kullandık.»

«Ay'daki Hilton oteli bir mağara içinde idi. Yer ve duvarlar çok parlak kristalden yapılmıştı. Aslında bunlar alçı ile kaplanmış ağaç malzeme idi. İlk önce kocaman kalıp yapılarak, bu dev dekor altın rengi ile boyanmıştır. Pencere stüdyo ışıkları yansıtmayacak biçimde yere eğik bir biçimde takılmıştır. Pencere dışındaki uzay manzaraları ise büyük bez panolar üzerine boya ile yapılmıştı. Bu otel dekorunda biraz kaba hava verilmişti.»

«Otel'in eğlence yerinde yapay kaktüsler vardır. Ama bunların gerçek olmadığını vurgulamalıydık. Duvarlar kağıt idi. Kağıtın arkasındaki lambaların önünde dönen çeşitli renkte diskler vardı. Dekorun üstündeki yarım küre stüdyo tavanından zincirle asılmıştı. Çünkü dekor duvarı kubbeyi taşıyacak kadar kuvvetli değildi. Otelin odalarını yapmak için ağaç çıtalar ve kümes teli üzerine atılan alçılarla ilginç bir görüntü sağlandı.»

«Bu mağara fikrini aslında Güney İspanya'dan alıp başka bir filmde kullanmıştım. İlk filmin hikayesi aslında Arnavutluk'ta geçiyordu. Ama İspanyol mağaralarından yararlanmıştım. Sonunda sevdiğim ispanyol mağaraları Ay'daki Hilton oteline göç etmişlerdi.»

Perde ve Aksesuar ile Yapılan Dekorlar :

Bir korku filminde, Scott MacGregor, esrarengiz Ortadoğu havası yansıtan oda dekoru yapmak zorunda idi. Bunu gerçekleştirmek için çıplak panolar üzerine perdeler astı. Bu dekor içinde

Ortadoğu türü Mobilya koydu. Ayrıca çeşitli kafesler kullanarak, iyi aydınlatılmış olan böyle bir dekorun görsel niteliği artırıcı bir hava yaratılmıştı ve seyircilere gerçekmiş gibi yansıtılmıştı. Bu tür set ucuzdur, çünkü dekor yerine sadece aksesuar vardır.

Aynalarla Dekorun Büyütülmesi :

Küçük bir seti, büyük gösterme designcı için olağan bir sorundur. Dış çekim alanlarında genellikle geniş açık bir mercekle kullanılması ve aksesuarın derinlik sağlamak için seçilmesinden fazla yapılacak birşey yoktur.

Tiyatro Teknikleri :

Bazen fazla para harcamamak için Sinemada tiyatro yöntemleri kullanılabilir. Örneğin, ince amerikan bozi kullanılarak bir setten başka bir sete zoom yapılır. Bir Drakula filmi için iki set yanyana kurulmuştur. Pahalı film laboratuvar işlerini yapmadan, çok ilginç görüntü geçişi sağlanmıştır. Filmde bir vampir kız bir odadan diğer odayı sanki duvar yokmuş gibi görebilmektedir. Bu olay laboratuvarda yapılabilirdi. Zaman ve pahalı bir yol olduğundan ince-şeffaf bez kullanımına gidilmiştir. Birinci dekorun duvarında bir yağlıboya resim vardı. Bu resim şeffaf bez üzerine yapılmıştır. Bezin arkasındaki ikinci set hazır, fakat karanlıktı. Geçiş zamanı geldiğinde kamera panoya doğru zoom yaptı. Aynı zamanda ilk setin ışığı yavaş yavaş kapatılarak ikinci setin ışığı açıldı. Sonuç olarak seyirci, Vampir kız gibi, bir odadan başka bir odayı duvardan görebiliyordu.

Fotoğraflarla Çalışmak :

Stüdyoda gerçek dekorlar kurulmak istenirse, o yerin fotoğrafları dekor bölümüne verilmelidir. Ne yazık ki çoğu kez kamera açısı, kamera yüksekliği ve nesnenin boyutları hakkında kesin bilgi verilmez. Fotoğrafta bir insan gözüküyorsa veya bilinen bir nesne bulunuyorsa, dekorcular boyut ve kamera açıları hakkında kaba bir fikir alınabilir. Bu sorunu çözmek için en büyük yardımcı öge perspektiftir. Eğer kaçış noktası bulunursa boyutlar ve tüm ayrıntılar bulunabilir.

Perspektif ve Mimari Ayrıntılar :

Modern dekorlarda kameranın çekim açıları biliniyorsa perspektif hileleri yapmak zor değildir. Ama çok süslü eski dekorlarda perspektif hileleri yapmak zordur. Dikkat edilmezse birden fazla kaçış noktası çıkabilir. İşin sırrı böyledir. Perspektif hileleri fazla kaçış noktalarına doğru kaymamalıdır. Yani bir tek kalasta perspektif hilesi yapmak kolaydır ama barok bir tavanda zordur. Birgün M.G.M. (2) de bir hapisane dekoru yapıldı. Oldukça karmaşık bir mimari ayrıntıyı perspektif hilesi ile vermek gerekiyordu. Böyle bir şeyi gerçekleştirmek zor değil, zaman istemektedir. Bir düzleme derinlik verebilmek için ön ucun yüksek, geri plandaki ucun ise daha alçak yapılması gerekmektedir. Böyle bir dekor parçası yapılırsa yalnız bir tek çekimde ve yalnız bir açıdan kullanılabilir. Ne yazıkki bu tür dekor parçaları, bazen dekor deposunu geçer. Başka bir film için araştırma yapılırken bunlar ilk önce faydalı gözükebilir ama ölçüm sonunda dengesiz ve faydasız olduğu ortaya çıkar.

(2) M.G.M. Bir Amerikan film şirketi olan Metro Goldwyn Mayer'in kısaltılmış şeklidir.